

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Europolia koskevan päätöksen eräiden säännösten täytäntöönpanosta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Europolia koskevan päätöksen eräiden säännösten täytäntöönpanosta. Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön Euroopan poliisiviraston (Europol) perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen säännökset, jotka edellyttävät kansallista sääntelyä. Laissa olisi säännökset kansallisesta yksiköstä ja kansallisesta valvontaviranomaisesta Suomessa sekä tietojen käsittelyä ja luovuttamista koskevat säännökset. Lisäksi tullilakiin ja henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annettuun lakiin tehtäisiin tarvittavat muutokset.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen sekä siihen liittyvän Euroo-

pan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä annettu laki sekä yleissopimusta täydentävien kolmen pöytäkirjan voimaansaattamisesta annetut lait kumottaisiin, koska yleissopimuksella ei ole enää oikeusvaikutuksia Suomessa 1 päivästä tammikuuta 2010 alkaen.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu, mutta kuitenkin samanaikaisesti henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin sekä eräisiin siihen liittyviin lakeihin tehtävien muutosten kanssa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 Johdanto.....	3
2 Nykytila.....	4
2.1 Europolin toiminta.....	4
2.2 Nykytilan arviointi.....	5
2.3 Europol-päätöksen keskeinen sisältö.....	6
Johdanto.....	6
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	11
4 Esityksen vaikutukset.....	12
5 Riippuvuus muista esityksistä.....	12
6 Asian valmistelu.....	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	13
1 Lakiehdotusten perustelut.....	13
1.1 Laki Europolia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta.....	13
1.2 Tullilaki.....	18
1.3 Laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa.....	18
2 Voimaantulo.....	18
3 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys.....	19
LAKIEHDOTUKSET.....	20
Europolia koskevan päätöksen eräiden säännösten täytäntöönpanosta.....	20
tullilain 26 §:n muuttamisesta.....	23
henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 39 §:n muuttamisesta.....	24
LIITE.....	25
RINNAKKAISTEKSTIT.....	25
tullilain 26 §:n muuttamisesta.....	25
henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 39 §:n muuttamisesta	26

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esitys perustuu Euroopan unionin neuvoston 6 päivänä huhtikuuta 2009 tekemään päätökseen Euroopan poliisiviraston (jäljempänä Europol) perustamisesta 2009/371/YOS (EUVL L 121, 15.5.2009, s. 37, jäljempänä Europol-päätös). Europol-päätöksen tavoitteena on yksinkertaistaa ja parantaa Europolin säädöskehystä, rahoittaa Europolin toiminta Euroopan unionin yleisestä talousarviosta ja luoda mahdollisuus muuttaa päätöstä tarvittaessa joustavasti. Päätös vahvistaa Europolin roolia sen tukiessa jäsenvaltioita vakavan rikollisuuden torjunnassa, antaa sille oikeuden ehdottaa yhteisen tutkintaryhmän perustamista ja parantaa jäsenvaltioiden tiedonsaantia Europolilta.

Europol-päätös tuli voimaan 4 päivänä kesäkuuta 2009 ja sen soveltaminen alkoi 1 päivänä tammikuuta 2010. Europol-päätös korvasi sen soveltamispäivästä alkaen Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen (Europol-yleissopimus, SopS 78-79/1998), Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevan pöytäkirjan, (SopS 97/1998) sekä Europol-yleissopimuksen muuttamisesta tehtyjen pöytäkirjojen sekä Europolin, sen elinten jäsenen sekä apulaisjohtajien ja työntekijöiden erioikeuksia ja vapauksia koskevan pöytäkirjan (SopS 22-25/2007). Lisäksi, jollei Europol-päätöksessä toisin säädetä, kaikki Europol-yleissopimuksen täytäntöönpanotoimenpiteet kumottiin Europol-päätöksen soveltamispäivästä alkaen. Europol-päätöksessä on lisäksi lueteltu eräitä artikloita, joita on sovellettu siitä alkaen kun päätös tuli voimaan.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin Europol-päätöksen velvoitteista siltä osin kuin ne edellyttävät kansallista sääntelyä. Ehdotetussa laissa säädettäisiin päätöksen tarkoittamasta henkilötietojen käsittelystä ja tarkastusoikeuden käyttämisestä, sekä määriteltäisiin Europolin kansallinen yksikkö ja kansallinen valvontaviranomainen.

Ehdotuksessa huomioitaisiin osittain Euroopan unionin neuvoston puitepäätös rikos-

asioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta eli niin sanottu kolmannen pilarin tietosuojapuitepäätös (2008/977/YOS, EUVL L 350, 30.12.2008, s. 60, jäljempänä tietosuojapuitepäätös). Tietosuojapuitepäätöstä ei ole vielä pantu Suomessa täytäntöön. Tietosuojapuitepäätöksen soveltamisala kattaa ainoastaan rajat ylittävän henkilötietojen vaihdon. Puitepäätöksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi kuitenkin varmistaa, että kansallisen tietojenkäsittelyn tietosuojan taso vastaa puitepäätöksessä edellytettyä tietosuojan tasoa. Samoin hallintovaliokunta katsoi tietosuojapuitepäätöksen käsittelyn yhteydessä, että puitepäätöksen määräyksiä olisi perusteltua soveltaa myös kansalliseen tietojen käsittelyyn (HaVL 54/2006 vp). Europol-päätöksen johdanto-osan 12 kohdan mukaan tietosuojapuitepäätöstä tullaan soveltamaan henkilötietojen toimittamiseen jäsenvaltioilta Europolille. Puitepäätös ei vaikuta Europol-päätöksen tietosuojasäännöksiin, ja tämän päätöksen olisi johdanto-osan 12 kohdan mukaan sisällettävä henkilötietojen suoja koskevia erityisiä säännöksiä, joilla näitä asioita säädellään tarkemmin Europolin luonne, tehtävät ja toimivalta huomioiden. Tähän ehdotukseen otettaisiin tietosuojapuitepäätöksen vaatimusten mukaisesti säännös tiedonvälityksen kirjaamisesta. Muilta osin puitepäätöksen yleinen täytäntöönpano jätettäisiin myöhemmin annettavan lainsäädännön varaan.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi tullilain (1466/1994) ja henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) säännöksiä siten, että myös niissä otettaisiin huomioon Europol-päätöksen säännökset.

Koska neuvoston Europol-päätös on korvannut Europol-yleissopimuksen eikä yleissopimuksella ja sitä täydentävällä kolmella pöytäkirjalla ole siten enää ollut oikeusvaikutuksia Suomessa 1 päivästä tammikuuta 2010 alkaen, esityksellä olisi myös tarkoitus kumota Europol-yleissopimuksen ja sen muutospöytäkirjojen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta annetut kansalliset säännökset.

Europol-yleissopimus on Suomessa saatettu voimaan Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen sekä siihen liittyvän Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 30 päivänä joulukuuta 1997 annetulla lailla 692/1998 (SopS 78/1998). Europolin kansallisesta yksiköstä ja kansallisesta valvontaviranomaisesta on säädetty Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen sekä siihen liittyvän Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain osittaisesta voimaantulosta 18 päivänä syyskuuta 1998 annetulla asetuksella 693/1998. Asetuksen mukaan Europol-yleissopimuksen 4 artiklassa tarkoitettu kansallinen yksikkö on Suomessa keskusrikospoliisi ja 23 artiklassa tarkoitettu kansallinen valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

2 Nykytila

2.1 Europolin toiminta

Europolin perustamisesta sovittiin 7 helmikuuta 1992 tehdyssä Euroopan unionin perustamissopimuksessa. Europol aloitti osittaisen toimintansa Alankomaiden Haagissa 3 päivänä tammikuuta 1994 huumausaineisiin liittyvää rikollisuutta torjuvana Europolin huumeyksikkönä (Europol Drugs Unit, EDU). Euroopan unionin kaikkien jäsenvaltioiden ratifioitua Europol-yleissopimuksen se tuli voimaan 1 päivänä lokakuuta 1998. Europolin toiminta käynnistyi täysimääräisenä 1 päivänä heinäkuuta 1999. Europolin toimivaltaa on vähitellen laajennettu kattamaan yleisesti kaikkia vakavia kansainvälisen rikollisuuden muotoja rikosasioissa, joissa on tosiasioihin perustuvaa näyttöä vähintään kahteen jäsenvaltioon ulottuvasta rikoskokonaisuudesta.

Europol on Euroopan unionin lainvalvontaorganisaatio, joka käsittelee rikollisuutta koskevia tiedustelutietoja. Europolin tavoite on parantaa jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten tehokkuutta ja yhteistyötä vakavan kansainvälisen järjestäytyneen rikolli-

suuden ja terrorismin ehkäisemisessä ja torjunnassa. Europolin tehtävänä on osallistua merkittävästi Euroopan unionin lainvalvontatyöhön kansainvälisen rikollisuuden ja terrorismin torjunnassa painottaen rikollisjärjestöjen osuutta. Europol tukee jäsenvaltioiden lainvalvontatyötä, joka kohdistuu erityisesti laittomaan huumausainekauppaan, laittomiin maahantuloverkostoihin, terrorismiin, rahan ja muiden maksuvälineiden väärentämiseen (euro), ihmiskauppaan (myös lapsipornografia), laittomaan ajoneuvokauppaan ja rahanpesuun. Europolin muihin painopistealueisiin kuuluvat henkilöihin kohdistuvan rikollisuuden, talousrikollisuuden ja tietoverkkorikollisuuden torjuminen.

Europol-yleissopimuksen mukaan Europolin toimivalta osallistua rikostorjuntaan muodostuu, kun asiaan liittyy vakavaa järjestäytyntä rikollisuutta, kun asia koskee vähintään kahta jäsenvaltiota ja kun on olemassa tosiasioihin perustuvaa näyttöä näiden edellytysten täyttymisestä. Europol tukee jäsenvaltioita helpottamalla jäsenvaltioiden välistä tietojen vaihtoa Europoliin lähetettyjen yhteyshenkilöiden (Europol Liaison Officers) kesken kunkin jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön sallimissa rajoissa. Yhteyshenkilöt on määrätty hoitamaan tehtävänsä kansallisten lainvalvontaviranomaistensa edustajina. Europol tarjoaa lisäksi operatiivisia analyseja rikostutkinnan, rikostiedusteluhankkeiden ja operaatioiden tueksi sekä tuottaa strategisia raportteja ja rikosanalyseja jäsenvaltioiden ja ulkopuolisten tahojen toimitamien tietojen ja tiedustelutiedon perusteella ylemmän tason päätöksenteon ja voimavarojen suuntaamisen avuksi. Merkittäviä tuotteita ovat muun muassa Euroopan unionin järjestäytyntä rikollisuutta koskevat uhkarviot ja terrorismia koskevat tilanneraportit. Europol tarjoaa lisäksi asiantuntemusta ja teknistä tukea Euroopan unionin jäsenvaltioissa suoritettaviin rikostutkintoihin ja operaatioihin kyseisten jäsenvaltioiden valvonnassa ja näiden oikeudellisella vastuulla. Europol osallistuu myös rikosanalyysien kehittämiseen ja tutkintatekniikoiden yhdenmuikaistamiseen jäsenvaltioiden keskuudessa.

Europol voi perustaa ja ylläpitää atk-pohjaisia tietojärjestelmiä tietojen tallentamista, hakua ja analysointia varten. Europol-

yleissopimuksessa määrätään näiden tietojärjestelmien sisältämiä tietoja koskevasta tietosuojasta, salassapidosta ja ulkoisesta valvonnasta. Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmässä on kolme pääosaa: tietojärjestelmä, analyysijärjestelmä ja hakemistojärjestelmä.

Europolin rahoitus perustuu Europolyleissopimuksen mukaan bruttokansantuotteen perusteella määräytyviin jäsenvaltioiden maksuusuuksiin. Vuoden 2009 talousarvio oli 65,4 miljoonaa euroa. Suomi varasi arviomäärärahaa vuoden 2009 jäsenmaksua varten 810.000 euroa. Talousarvion toteutumista valvoo varainhoidon valvoja. Tilintarkastuksen suorittaa yhteinen kolmijäseninen tarkastuskomitea, jonka jäsenet Euroopan yhteisöjen tilintarkastustuomioistuimien nimeä.

Europolin toimitiloissa työskentelee noin 625 henkilöä, joista noin 120 henkilöä on Europoliin lähetettyjä yhteyshenkilöitä. He edustavat eri lainvalvontaviranomaisia, kuten poliisia, tullia ja santarmilaitosta. Europol on tehnyt yhteistyösopimuksia useiden kolmansien valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Europolyleissopimuksen mukaan Europol vastaa toiminnastaan Euroopan unionin neuvostolle. Neuvosto ohjaa ja valvoo Europolia. Se nimittää Europolin johtajan ja apulaisjohtajat sekä hyväksyy Europolin talousarvion. Europolin hallintoneuvostoon kuuluu yksi varsinainen jäsen ja tämän varajäsen kustakin jäsenvaltiosta, ja sen yleisenä tehtävänä on organisaation toiminnan valvonta. Europolin yhteisen valvontaviranomaisen jäsenenä on kaksi tietosuoja-asiantuntijaa jokaisesta jäsenvaltiosta, ja sen tehtävänä on seurata Europolin hallussa olevien henkilötietojen käsittelyä.

2.2 Nykytilan arviointi

Kansainvälisyyden Europolyleissopimuksen perustuvan oikeusperustan muuttaminen on ollut hidasta ja epävarmaa, sillä muuttaminen on edellyttänyt sekä kaikkien jäsenvaltioiden hyväksyntää että kansallisten ratifiointiprosessien loppuunsaattamista. Europolin perustamisesta sovittiin vuonna 1992. Kesti kuitenkin yli kuusi vuotta, ennen kuin Euroopan unionin jäsenvaltiot olivat ratifioineet Europolyleissopimuksen, ja se tuli

voimaan 1 päivänä lokakuuta 1998. Europolyleissopimukseen on tehty tämän jälkeen vuosina 2000, 2002 ja 2003 kolmella lisäpöytäkirjalla muutoksia, jotka ovat tulleet voimaan vuosia kestäneiden ratifiointiprosessien jälkeen vuonna 2007. Europolin toimivallan muuttaminen ja toiminnan suuntaaminen yleissopimusta muuttamalla tai täydentämällä on ollut hidasta eikä menettely vastaa nopeasti muuttuvan kansainvälisen rikostorjunnan yhteistyön tarpeita. Näin ollen yleissopimuksen korvaaminen neuvoston päätöksellä helpottaa myöhemmin mahdollisesti tarvittavien muutosten tekemistä. Päätöstä on helpompi mukauttaa olosuhteiden muuttuessa ja uusien poliittisten painopisteiden noustessa esiin.

Europolin toimivaltaa on laajennettu Europolyleissopimuksen lisäpöytäkirjoilla kattamaan vakavan järjestäytyneen rikollisuuden torjunta silloin, kun se koskee vähintään kahden jäsenvaltiota ja rikollisjärjestön osallisuudesta tapahtuneisiin rikoksiin on olemassa tosiasioihin perustuvaa näyttöä. Vaatimus tosiasioihin perustuvasta näytöstä jo etukäteen on rajoittava ja on nostanut Europolin osallistumiskynnyksen toisinaan tarpeettoman korkealle.

Neuvoston puitepäätös yhteisistä tutkintaryhmistä 2002/465/YOS annettiin 13 päivänä kesäkuuta 2002 (EYVL L 162, 20.6.2002, s. 1). Puitepäätös saatettiin Suomessa voimaan yhteisistä tutkintaryhmistä annetulla lailla (1313/2002) 1 päivänä tammikuuta 2003. Europolin työntekijät voivat Europolyleissopimuksen muuttamisesta 28 päivänä marraskuuta 2002 tehtyyn pöytäkirjaan (EYVL C 312, 16.12.2002) sisältyvien määräysten mukaan osallistua avustavina henkilöinä yhteisiin tutkintaryhmiin silloin kun tutkitaan rikoksia, joiden osalta Europol on toimivaltainen. Europolin työntekijät voivat lähtökohtaisesti avustaa ryhmän kaikissa toimissa toimintavaltion laissa asetettujen rajoitusten puitteissa. He eivät kuitenkaan saa osallistua pakkokeinojen käyttöön. Europolin, sen elinten jäsenten sekä apulaisjohtajien ja työntekijöiden erioikeuksia ja vapauksia koskevan pöytäkirjan muutoksella rajattiin pöytäkirjan mukaisen oikeudellisen koskemattomuuden ulkopuolelle ne Europolin työntekijöiden toimet, joita he suorittavat

osallistuessaan yhteisiin tutkintaryhmiin. Tämä mahdollisuus ei ole kuitenkaan ollut kovin laajassa käytössä, eikä Europolilla ole ollut oikeutta ehdottaa itse yhteisten tutkintaryhmien perustamista.

Europol-yleissopimuksen tietokantoja ja tietoteknisiä välineitä koskeva sääntely ei kaikilta osin vastaa kansainvälisen rikostorjunnan kiireellisyys- ja sisältövaatimuksia. Erityisesti analyysitietokantojen avaaminen ja niiden avulla tuettavien rikostiedusteluhankkeiden tukeminen on hidasta, vaikka menettelyjä onkin muutospöytäkirjoilla pyritty nopeuttamaan. Menettelyn ajallinen kesto saattaa johtaa siihen, että akuutti tarve menee ohi ennen kuin päätös on saatu tehtyä.

Europolin hallinto, päätöksenteko ja henkilöstösäännöt on yleissopimuksella järjestetty eri tavalla kuin Euroopan unionin virastoissa yleisesti. Europolin hallintoneuvoston rooli ja tehtävät sekä erityisesti sovellettavat päätöksentekomenettelyt tekevät Europolin hallinnosta kankean. Euroopan parlamentin valvontamahdollisuus on rajallinen johtuen muuan muassa Europol-yleissopimuksen rahoitusmallista, jonka mukaan jäsenvaltiot rahoittivat Europolia suoraan bruttokansantuotteen mukaan laskettavien rahoitusosuuksien mukaisesti.

Europolin kansallisen yksikön suora pääsy Europolin hallussa oleviin tietoihin ja tietokantoihin on ollut joiltakin osin rajoitettu. Tiedon alkujaan Europolille luovuttanut valtio on voinut kokonaan estää tiedon luovuttamisen toiselle jäsenvaltiolle, vaikka tiedon luovuttamista voitaisiin pitää objektiivisesti arvioiden tärkeänä. Menettely luvan hankkimiseksi on ollut aikaa vievää ja työlästä ja se on vinyt erityisesti Europolin resursseja tarpeettoman paljon varsinaisesta operatiivisesta toiminnasta hallinnolliseen järjestelyyn. Europolin kansallisilla yksiköillä ei liioin ole ollut suoraa pääsyä Europolin hakemistojärjestelmään, josta voisi saada viitetiedon siitä, että Europolilla on hallussaan kysytyyn asiaan liittyvää tietoa.

Kaiken kaikkiaan Europolin toiminta ja sen jäsenvaltioille tarjoama tuki on kehittynyt koko sen olemassaolon aikana parempaan suuntaan ja tehokkaammaksi, mutta Europolin oikeusperusta on osoittautunut nykyisiä tehokkuusvaatimuksia ja muutoskykyä tar-

kastellen epäasianmukaiseksi ja vanhentuneeksi.

2.3 Europol-päätöksen keskeinen sisältö

Johdanto

Neuvoston Europol-päätös ei muuta Europolin perusluonnetta. Europol-päätöksen keskeisin ja oikeudellisesti tärkein muutos on oikeusperustan juridisen muodon muuttaminen. Lisäksi toteutetaan Europolin hallintoon ja ohjaukseen liittyvät muutokset, perustetaan Europol Euroopan unionin virastona ja rahoitetaan viraston toiminta Euroopan unionin talousarviosta, jolloin jäsenmaiden jäsenmaksuosuudet Europolin erillisbudjettiin samalla lakkasivat. Viraston henkilöstöön sovelletaan Euroopan unionin henkilöstösääntöjä Europolin omien henkilöstösääntöjen sijasta. Euroopan parlamentin asema korostuu muutoksen myötä. Toiminnallisesti tärkeimmät muutokset ovat Europolin mandaatin laajentaminen, tiedonkäsittelyä koskevat sääntömuutokset ja tietokantojen perustamista koskeva uusi sääntely sekä jäsenvaltioiden helpottuva suora pääsy Europolin tietokannoissa olevaan tietoon.

I luku - Perustaminen ja tehtävät

Päätös korvaa 1 artiklan mukaan Europol-yleissopimuksen määräykset, ja päätöksellä perustettua Europolia pidetään yleissopimuksella perustetun Europolin oikeudellisena seuraajana. Europolin tavoitteena on 3 artiklan mukaan tukea ja tehostaa jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten toimintaa ja keskinäistä yhteistyötä vähintään kahteen jäsenvaltioon vaikuttavan järjestäytyneen rikollisuuden, terrorismin ja muiden vakavan rikollisuuden muotojen ehkäisemisessä ja torjunnassa. Europolin toimivaltuudet laajentuvat 4 artiklan mukaisesti käsittämään myös sellaisen vakavan kansainvälisen rikollisuuden, joka ei suoraan liity järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Vakaviksi rikoksiksi katsotaan erikseen liitteessä mainitut rikokset. Rikosluetelo vastaa eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisestä luovuttamismenettelystä tehtyä puitepäätöstä 2002/584/YOS (EUVL L 190, 13.6.2002, s.

1). Europol voi päätöksen mukaan avustaa jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia vakavan rikollisuuden erityisten muotojen torjumisessa ilman Europol-yleissopimuksen mukaista rajoitusta, jonka mukaan rikollisjärjestön osallisuudesta on oltava tosiasioihin perustuvaa näyttöä.

Europolin tehtävät luetellaan aikaisempaa selkeämmin ja yksityiskohtaisemmin päätöksen 5 artiklassa. Päätöksen myötä Europol sai oikeuden ehdottaa yhteisen tutkintaryhmän perustamista sekä antaa teknistä tukea jäsenvaltioille.

Päätöksen 6 artikla sääntelee Europolin osallistumisen yhteisiin tutkintaryhmiin. Europolin henkilöstö voi osallistua yhteisiin tutkintaryhmiin tukihenkilöinä ilman, että Europolin henkilöstölle annetaan toimeenpanovaltuuksia. Tavoitteena on rohkaista jäsenvaltioita yhteisten tutkintaryhmien perustamiseen ja huolehtia siitä, että Europolin henkilöstö voi osallistua niihin. Jotta osallistuminen olisi mahdollista kaikissa jäsenvaltioissa, on taattava, ettei Europolin henkilöstön jäseniin sovelleta erivapauksia heidän osallistuessaan yhteisen tutkintaryhmän toimintaan tukemalla sitä. Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 16 artiklan perusteella on 27 päivänä marraskuuta 2008 muutettu erioikeuksia ja vapauksia koskevan asetuksen 12 artiklaa neuvoston asetuksella 371/2009 (EUVL L 121, 15.5.2009, s. 1). Asetuksen mukaan Europolin henkilökunnalla ei ole erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan tarkoittamaa rikosoikeudellista koskemattomuutta heidän osallistuessaan yhteisen tutkintaryhmän toimintaan. Asetusta ryhdyttiin soveltamaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

Europol-päätöksen 8 artiklassa säädetään Europolin kansallisesta yksiköstä. Kukin jäsenvaltio perustaa tai nimeää Europolin kansallisen yksikön, joka vastaa tässä artiklassa säädettyjen tehtävien toteuttamisesta. Kussakin jäsenvaltiossa nimitetään virkamies kansallisen yksikön johtajaksi. Kansallinen yksikkö on ainoa Europolin ja jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välinen yhteyselin. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin sallia suorat yhteydet nimettyjen toimivaltaisten viranomaisten ja Europolin välillä kyseessä olevan jäsenvaltion määrittelemien ehdoin ja

kansallisen yksikön etukäteen antaman suostumuksen mukaisesti. Kansallinen yksikkö saa Europolilta samanaikaisesti kaikki Europolin ja nimettyjen toimivaltaisten viranomaisten välisen suoran yhteydenpidon aikana vaihdetut tiedot.

Päätöksen mukaan kansallisen yksikön ja toimivaltaisten viranomaisten välisissä suhteissa noudatetaan kansallista lainsäädäntöä ja erityisesti asiaa koskevien kansallisten valtiosääntöjen asettamia vaatimuksia. Suomessa valtiosääntö ei aseta erityisiä vaatimuksia. Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan niiden kansallisen yksikön toimintakyky ja erityisesti se, että niillä on pääsy asiaankuuluviin kansallisiin tietoihin.

Artiklan 4 kohdassa on säännelty kansallisen yksikön tehtävät. Sen mukaan kansallisen yksikön tehtävänä on toimittaa Europolille oma-aloitteisesti tiedustelu- ja muita tietoja, joita Europol tarvitsee tehtäviensä suorittamisessa, vastata Europolin esittämiin tiedustelu- ja muita tietoja sekä neuvoja koskeviin pyyntöihin, pitää tiedustelu- ja muut tiedot ajan tasalla, arvioida kansallista lainsäädäntöä noudattaen tiedustelu- ja muita tietoja toimivaltaisten viranomaisten puolesta ja toimittaa tämä aineisto näille viranomaisille, toimittaa Europolille neuvoja, tiedustelu- ja muita tietoja sekä analyyseja koskevia pyyntöjä, toimittaa Europolille sen tietokantoihin tallennettavia tietoja sekä varmistaa, että kaikki tietojenvaihto niiden ja Europolin välillä tapahtuu lainmukaisesti. Artiklan 5 kohdassa on säännelty poikkeukset pääsäännöstä. Sen mukaan kansallinen yksikkö ei yksittäisessä tapauksessa ole velvollinen välittämään tiedustelu- tai muita tietoja, jos tämä vahingoittaisi keskeisiä kansallisia turvallisuusetuja, vaarantaisi vireillä olevan tutkinnan onnistumisen tai yksittäisten henkilöiden turvallisuuden taikka paljastaisi tietoja valtion turvallisuusyksiköistä tai valtion turvallisuutta koskevista yksittäisistä tiedustelutoimista.

Päätöksen 9 artiklassa säädetään yhteyshenkilöistä. Sen mukaan kukin kansallinen yksikkö lähettää Europoliin ainakin yhden yhteyshenkilön. Yhteyshenkilöt ovat heidät lähettäneen jäsenvaltion lainsäädännön alaisia. Yhteyshenkilöt muodostavat Europolin

kansalliset yhteystoimistot. Heidän kansalliset yksikkönsä antavat heille tehtäväksi edustaa näiden yksiköiden etuja Europolissa heidät lähettäneen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön ja Europolin hallintoon sovellettavien säännösten mukaisesti. Hallintoneuvosto päättää yhteyshenkilöiden oikeuksista ja velvollisuuksista suhteessa Europoliin.

II luku – Tietojenkäsittelyjärjestelmät

Päätöksen II luvun 10 - 16 artiklassa säännellään Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmistä. Europolin keskeiset tietotekniset välineet ovat Europolin tietojärjestelmä, analyysitietokannat ja hakemistojärjestelmä. Päätöksen tavoitteena on yksinkertaistaa tietojenkäsittelyjärjestelmiin sovellettavia säännöksiä sekä lisätä Europolin mahdollisuuksia luoda ja hallinnoida muita tietoteknisiä välineitä.

Päätöksen 10 artiklan mukaan Europol käsittelee tämän päätöksen mukaisesti tiedustelu- ja muita tietoja, mukaan lukien henkilötiedot, siinä määrin kuin tämä on tarpeen sen tavoitteiden saavuttamiseksi. Europol ylläpitää 11 artiklassa tarkoitettua Europolin tietojärjestelmää sekä 14 artiklassa tarkoitettuja analyysitietokantoja. Europol voi perustaa myös 10 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisesti muita henkilötietojen käsittelyjärjestelmiä ja pitää niitä yllä hallintoneuvoston päätöksellä. Hallintoneuvoston päätös toimitetaan neuvoston hyväksyttäväksi. Mahdolliset muut 10 artiklan nojalla perustettavat henkilötietojen käsittelyjärjestelmät ovat uusia tietojärjestelmiä, ja ne ovat lisäys Europolyleissopimuksen mukaisiin tietojärjestelmiin.

Europolin tietojärjestelmän sisältö on määritelty päätöksen 12 artiklassa. Europolin tietojärjestelmää voidaan käyttää ainoastaan sellaisten tietojen käsittelyyn, jotka ovat välttämättömiä Europolin tehtävien hoitamiseksi. Tallennettavien tietojen on koskettava henkilöitä, joita asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti epäillään Europolin toimivaltaan kuuluvasta rikoksesta tai osallisuudesta tällaiseen rikokseen tai jotka on tuomittu tällaisesta rikoksesta. Tietojärjestelmään voidaan tallentaa lisäksi tietoja henkilöistä, joiden osalta on kansallisen lainsäädännön nojalla tosiasioihin perustuvaa näyt-

töä tai todennäköisiä syitä epäillä, että he aikovat tehdä Europolin toimivaltaan kuuluvia rikoksia. Artiklan 2 ja 3 kohdassa luetellaan ne seikat, joita henkilötiedot saavat sisältää.

Päätöksen 13 artiklan nojalla kansallisille yksiköille samoin kuin yhteyshenkilöille ja Europolin valtuutetuille työntekijöille annetaan suora pääsy Europolin tietojärjestelmän kaikkiin tietoihin. Tämä on muutos Europolyleissopimuksen mukaiseen tilanteeseen, sillä yleissopimuksen mukaan kansallisten yksiköiden pääsyä Europolin hallussa oleviin tietoihin on eri tavoin rajoitettu. Artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltion tätä tarkoitusta varten nimeämät muut toimivaltaiset viranomaiset voivat saada pääsyn Europolin tietojärjestelmään siten, että he saisivat tekevänsä kyselyyn vastauksena viitetiedon siitä, että Europolin tietojärjestelmässä on kysytystä asiasta tietoa. Pääsy varsinaiseen tietoon järjestetään kansallisen yksikön kautta.

Analyysitietokannat on määritelty päätöksen 14 artiklassa. Ne voidaan perustaa rikos- ja rikostorjuntaa tukevan rikosanalyysin suorittamiseksi. Kansallisten yksiköiden on välitettävä Europolille sen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan tiettyä analyysitietokantaa varten tarvittavia tietoja, jollei päätöksen 8 artiklan 5 kohdasta muuta johdu. Tämän rajoitussäännöksen sisältö on selvitetty edellä 8 artiklan kohdalla. Artiklassa säädetään myös analyysitietokantoihin sisällytettävistä tiedoista sekä analyysiryhmien perustamisesta.

Hakemistotoiminto on määritelty päätöksen 15 artiklassa. Sen mukaisesti Europol luo hakemistotoiminnon analyysitietokantoihin tallennettuja tietoja varten. Hakemistotoiminnon on oltava sellainen, että tutkittavasta tiedosta käy toimintoa käyttävälle henkilölle selvästi ilmi, onko analyysitietokannassa tietoja, joilla on merkitystä hänen tehtäviensä suorittamisen kannalta. Oikeus käyttää hakemistotoimintoa määritellään siten, että on mahdollista saada selville, onko jokin tieto tallennettu analyysitietokantaan, mutta ei muodostaa yhteyksiä tietojen välillä eikä tehdä pitemmälle meneviä päätelmiä tietokannan sisällöstä. Päätöksellä laajennettiin kansallisen yksikön oikeutta saada viitetieto Europolyleissopimukseen verrattuna.

III luku – Tietojenkäsittelyä koskevat yhteiset säännökset

Tietojenkäsittelyä koskevat säännökset säilyivät pääosin ennallaan. Päätöksen 20 artiklan mukaan Europol saa säilyttää tietokannoissa olevia tietoja ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen sen tehtävien suorittamiseksi. Europolin tietokantoihin tallennettujen tietojen säilytystarpeen arviointiväliä pidennettiin yhdestä vuodesta kolmeen vuoteen tietojen tallettamisesta. Muutoksen tavoitteena oli vähentää tietokantoja käyttävien analyytikoiden hallinnollista työtä.

Päätöksen 18 artiklassa säädetään tiedonhaun valvonnasta. Sen mukaan Europol luo yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa asianmukaiset valvontamenetelmät, jotta sen henkilötietojen käsittelyyn käytettäviin sähköisiin tietokantoihin tehtyjen hakujen lainmukaisuus voidaan tarkistaa, ja antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden tutustua pyynnöstä lokitietoihin. Europol sekä 33 ja 34 artiklassa tarkoitetut valvontaviranomaiset, tietosuojavaltuutettu ja yhteinen valvontaviranomainen, saavat käyttää näin kerättyjä tietoja ainoastaan tällaiseen valvontatarkoitukseen. Tiedot on poistettava 18 kuukauden kuluttua, paitsi jos ne ovat edelleen tarpeen parhaillaan suoritettavan valvonnan kannalta. Hallintoneuvosto päättää näitä valvontamenetelmiä koskevista yksityiskohdista yhteistä valvontaviranomaista kuultuaan. Tietojen oikeudettoman käytön paljastavia valvontamenetelmiä tehostetaan pidentämällä valvontatietojen säilytysaikaa kuudesta kahdeksantoista kuukauteen. Päätöksen 21 artiklan mukaan laajennetaan Europolin oikeutta saada tietoja kansallisista ja kansainvälisistä tietokannoista edellyttäen, että asiaa koskevat kansalliset tai kansainväliset säännökset sallivat tämän.

IV luku – Suhteet yhteistyökumppaneihin

Europol voi päätöksen 22 artiklan mukaan, siltä osin kuin on tarpeen sen tehtävien hoitamiseksi, luoda yhteistyösuhteet ja pitää niitä yllä Euroopan unionista tehdyllä sopimuksella tai Euroopan yhteisöjen perustamisopimuksilla taikka näiden sopimusten nojalla perustettuihin toimielimiin, elimiin ja virastoihin. Europol voi edelleen tehdä neuvoston

suostumuksella strategisia ja henkilötietojen vaihdon mahdollistavia operatiivisia sopimuksia myös kolmansien tahojen eli kolmansien valtioiden ja organisaatioiden kanssa. Europol voi lisäksi 25 artiklan mukaisesti käsitellä yksityisiltä osapuolilta ja yksityishenkilöiltä peräisin olevia tietoja, mukaan lukien henkilötiedot, jos tämä on tarpeen sen tehtävien lainmukaista suorittamista varten. Edellytyksenä on, että tiedot on toimitettu kyseisen jäsenvaltion kansallisen yksikön kautta tai kolmannen tahon kanssa tehdyssä yhteistyösopimuksessa mainitun yhteispisteen kautta ja sen lainsäädännön mukaisesti. Europol ei saa olla suoraan yhteydessä yksityishenkilöihin tietojen hankkimiseksi.

V luku – Tietosuojaja tietoturvallisuus

Europol-päätös ei vaikuta tietosuojatason turvaamiseksi annettuihin aiempiin säännöksiin. Päätöksen johdantolauseen mukaan Europolin toiminnassa noudatetaan siltä osin, kun kyse on henkilötietojen toimittamisesta jäsenvaltioilta Europolille, 27 päivänä marraskuuta 2008 tehtyä neuvoston puitepäätöstä 2008/977/YOS (EUVL L 350, 30.12.2008, s. 60) rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta sekä Europol-päätöksen sisältämiä erityissäännöksiä. Lisäksi Europol ottaa huomioon päätöksen 27 artiklan mukaisesti yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä 28 päivänä tammikuuta 1981 tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen (SopS 36/1992) ja Euroopan neuvoston ministerikomitean 17 päivänä syyskuuta 1987 antaman suosituksen R(87) 15 periaatteet, sanottuun kuitenkin rajoittamatta tämän päätöksen erityissäännösten soveltamista. Europolin on noudatettava näitä periaatteita henkilötietojen käsittelyssä, muun muassa tietokantojen sisältämien automaattisesti käsiteltävien sekä muiden kuin automaattisesti käsiteltävien tietojen osalta, ja erityisesti minkä tahansa sellaisten henkilötietojen jäsenneltyjen kokonaisuuksien osalta, joita voidaan käyttää tiettyjen perusteiden mukaisesti.

Päätöksen 28 artiklan mukaan hallintoneuvosto nimittää johtajan ehdotuksesta tietosuojavastaavan, joka kuuluu henkilöstöön.

Tietosuojavastaavan tehtävänä on erityisesti huolehtia henkilötietojen, Europolin henkilöstöä koskevat tiedot mukaan luettuina, käsittelyn lainmukaisuudesta.

Päätöksen 30 artiklassa säädetään yksityisen oikeudesta saada tietoja siitä, käsitteleeö Europol häntä koskevia henkilötietoja, sekä saada tai tarkistuttaa nämä tiedot. Rekisteröidyn oikeudesta oikaista ja poistaa virheellisiä tietoja säädetään 31 artiklassa ja muutoksenhausta yhteiseltä valvontaviranomaiselta 32 artiklassa.

Europol-päätöksen 33 artiklan mukaan kukin jäsenvaltio nimeää kansallisen valvontaviranomaisen, jonka tehtävänä on valvoa riippumattomana ja kansallista lainsäädäntöä noudattaen, että jäsenvaltion suorittama henkilötietojen järjestelmään tallentaminen, käyttäminen sekä mikä hyvänsä toimittaminen Europolille on luvallista, ja tutkia, loukkaako tällainen tallentaminen, käyttäminen tai välittäminen rekisteröidyn oikeuksia. Velvoitteen toteutumiseksi valvontaviranomaiselle taataan rajoittamaton pääsy kaikkiin tietoihin ja kansallisen yksikön ja yhteishenkilön toimitiloihin.

Europol-päätöksen 34 artiklan tarkoittama yhteinen valvontaviranomainen perustetaan valvomaan Europol-päätöksen mukaisesti Europolin toimintaa sen varmistamiseksi, että Europolin hallussa olevien tietojen säilyttäminen, käsittely ja käyttö eivät loukkaa yksilön oikeuksia. Yhteinen valvontaviranomainen valvoo lisäksi Europolista peräisin olevien tietojen siirron lainmukaisuutta. Yhteinen valvontaviranomainen muodostuu enintään kahdesta kunkin jäsenvaltion viideksi vuodeksi nimeämästä riippumattoman kansallisen valvontaviranomaisen jäsenestä tai edustajasta, joilla on tarvittava kelpoisuus ja joilla voi olla apunaan varajäseniä. Perustaminen ei edellytä kansallisia toimia, mutta kansallinen valvontaviranomainen tulee olla nimettyinä, jotta tämä voi osallistua yhteisen valvontaviranomaisen perustamiseen.

VI luku – Organisaatio

Päätöksen tämän osion tavoitteena on parantaa Europolin hallintomallia yksinkertaisammalla menettelyllä. Päätöksen 36 artiklan

mukaan Europolin toimielimiä ovat hallintoneuvosto ja johtaja.

Hallintoneuvoston kokoonpanosta, tehtävistä ja toimivallasta säädetään 37 artiklassa. Hallintoneuvoston tehtävät määritellään aiempaa yleisluontoisemmin, hallintoneuvoston kokousten määrää vähennetään sekä vahvistetaan yleissääntö, jonka mukaan, ellei toisin ole säädetty, päätökset tehdään kahden kolmasosan enemmistöllä. Hallintoneuvosto teettää riippumattoman ulkopuolisen arvioinnin tämän päätöksen täytäntöönpanosta ja Europolin toiminnasta neljän vuoden kuluessa tämän päätöksen soveltamispäivästä ja sen jälkeen neljän vuoden välein.

Europolin johtajan valinnasta, tehtävistä ja toimivallasta säädetään 38 artiklassa. Neuvosto nimittää johtajan neljän vuoden toimikaudeksi määräenemmistöllä hallintoneuvoston esittämästä ehdokasluettelosta. Kolme apulaisjohtajaa nimitetään samaa menettelyä noudattaen.

Päätöksen 39 artikla sisältää säännökset Europolin henkilöstön henkilöstösäännöistä ja palvelussuhteen ehdoista. Europolin työntekijöihin sovelletaan jatkossa EU:n yleisiä henkilöstösääntöjä Europolin omien henkilöstösääntöjen sijaan.

VII luku – Tietojen luottamuksellisuutta koskevat kysymykset

Europol-päätöksen 40 artiklassa säädetään Europolin ja jäsenvaltioiden velvollisuudesta toteuttaa toimenpiteet varmistaakseen asianmukaisen suojan salassa pidettäville tiedoille. Pidättäytymistä ja luottamuksellisuutta koskevista hallintoneuvoston jäsenten, johtajien ja työntekijöiden velvollisuuksista säädetään 41 artiklassa.

VIII luku – Talousarviosäännökset

Päätöksen 42-44 artiklassa säädetään Europolin talousarvioon liittyvistä seikoista. Yksi päätöksen avulla toteutettavista merkittävistä uudistuksista on se, että Europolin toiminta rahoitetaan Euroopan unionin yleisestä talousarviosta. Yhteisörahoitukseen siirtyminen vahvistaa Euroopan parlamentin asemaa Europolin valvojana, koska se osallistuu talousarvion hyväksymiseen. Myös komission

asema Europolin talousarvion määrittelyssä vahvistuu. Europoliin sovelletaan samoja talousarviosäännöksiä ja -menettelyjä kuin muihinkin EU:n toimielimiin ja virastoihin.

IX luku – Muut säännökset

Päätöksen 45-54 artikla sisältää määräykset oikeudesta tutustua Europolin asiakirjoihin, EU:n turvaluokiteltujen tietojen käsittelystä, Europolissa käytettävistä kielistä, tietojen antamisesta Euroopan parlamentille, petosten torjunnasta, toimipaikkaa koskevan sopimuksen tekemisestä, johtajien ja henkilöstön erioikeuksista ja vapauksista sekä jäsenvaltioiden ja Europolin korvaus- ja muusta vastuusta.

X luku – Siirtymäsäännökset

Europol-päätöksen 55-60 artikla sisältää siirtymäsäännökset. Siirtymäsäännösten tarkoituksena on varmistaa, että säädöspohjan muuttuminen ei haittaa Europolin operatiivista toimintaa. Päätös ei vaikuta niiden sopimusten oikeudelliseen sitovuuteen, jotka Europol on tehnyt ennen päätöksen soveltamista.

Europolin ennen päätöksen voimaantuloa tekemät työsopimukset pysyvät voimassa sopimuskauden loppuun saakka. Europolin palveluksessa olevalle henkilöstölle tarjotaan mahdollisuus siirtyä EU:n henkilöstösääntöjen piiriin tekemällä sisäisen valintamenettelyn jälkeen uusi työsopimus. Muussa tapauksessa heihin sovelletaan heidän sopimuskautensa loppuun saakka Europolin henkilöstösääntöjä lukuun ottamatta palkkojen vuosittaista mukauttamisprosenttia, joka määräytyy EU:n henkilöstösääntöjen perusteella.

XI luku – Loppusäännökset

Päätöksen 61 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että niiden kansallinen lainsäädäntö on päätöksen mukainen viimeistään päätöksen soveltamispäivänä. Päätös korvaa soveltamispäivästä alkaen Europol-yleissopimuksen sekä Europolin, sen elinten jäsenten sekä apulaisjohtajien ja työntekijöiden erioikeuksia ja vapauksia koskevan pöytäkirjan. Jollei päätöksessä toisin

säädetä, kaikki Europol-yleissopimuksen täytäntöönpanotoimenpiteet kumotaan päätöksen soveltamispäivästä alkaen. Päätöstä on sovellettu 1 päivästä tammikuuta 2010 alkaen.

Europol-päätöksen liite sisältää luettelon niistä vakavan rikollisuuden muodoista, joiden käsittelyyn Europolilla on toimivalta.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on panna täytäntöön Europolin perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen säännökset tekemällä kansalliseen lainsäädäntöön päätöksen edellyttämät muutokset. Sääntely toteutettaisiin lailla Europolia koskevan päätöksen eräiden säännösten täytäntöönpanosta. Laissa olisi säännökset Europolin kansallisesta yksiköstä ja kansallisesta valvontaviranomaisesta. Annettavaan lakiin sisällytettäisiin säännökset rikostutkinnan aloittamista koskeviin Europolin pyyntöihin vastaamisesta, toimivaltaisten viranomaisten ja Europolin välisistä suorista yhteyksistä, tietojen luovuttamisesta Europolille, Europolin pääsystä muiden tietojärjestelmien tietoihin, tiedonvälityksen kirjaamisesta, oikeudesta saada tietoja Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmästä ja tietojen poistamisesta Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmästä sekä tarkastusoikeuden käyttämisestä. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi tullilain ja henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain säännöksiä tekemällä niihin Europol-päätöksen edellyttämät muutokset.

Esityksellä on lisäksi tarkoitus kumota Europol-yleissopimuksen sekä siihen liittyvän Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä annettu laki (692/1998) ja Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen 2 artiklan ja liitteen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan sekä Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen ja Europolin, sen elinten jäsenten sekä Europolin apulaisjohtajien ja työntekijöiden erioikeuksia ja vapauksia koskevan pöytäkirjan muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annettu laki (835/2004) sekä Euroopan poliisivi-

raston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annettu laki (1160/2004). Yleissopimuksella ja sitä täydentävillä kolmella pöytäkirjalla ei ole enää oikeusvaikutuksia Suomessa 1 päivästä tammikuuta 2010 alkaen, koska neuvoston Europol-päätös korvasi ne.

4 Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Päätöksellä siirrettiin Europolin rahoitus kansallisesta rahoituksesta Euroopan Unionin budjettiin. Vuosia 2007–2013 koskevassa rahoituskehyksessä on varattu Europolia varten yhteensä 334 miljoonaa euroa vuosina 2010–2013. Yhteisörahoitukseen siirtymisellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia jäsenvaltioille, sillä jäsenvaltioiden maksusuudet määräytyvät yhteisön talousarviossa samoin perustein kuin Europol-yleissopimuksessa. Rahoituslähteen muutos on otettu huomioon kansallisessa kehys- ja talousarviovalmistelussa.

Vaikutus viranomaisten toimintaan olisi vähäinen. Keskusrikospoliisi toimisi jatkossakin Europolin kansallisena yksikkönä, mutta kansallisen yksikön vastuuta tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta on korostettu ja sen toimintavelvoite kansallisten tiedustelu- ja muiden tietojen välittäjänä Europolille olisi laajempi kuin Europol-yleissopimuksen mukaan. Tietosuojavaltuutettu on toiminut Europol-yleissopimuksen tarkoitamana kansallisena valvontaviran-

omaisena. Tietosuojavaltuutettu toimisi Europol-päätöksen tarkoitamana kansallisena valvontaviranomaisena.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Myös hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta annetaan keväällä 2010 eduskunnalle. Nämä kaksi esitystä ovat riippuvaisia toisistaan ja täydentävät toisiaan. Ne on myös tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti.

6 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sisäasiainministeriössä ja Poliisihallituksessa. Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, ulkoasiainministeriöltä, tietosuojavaltuutetun toimistolta, keskusrikospoliisilta, rajavartiolaitokselta, tullihallitukselta sekä sisäasiainministeriön kansainvälisten asioiden yksiköltä.

Lausuntokierroksen jälkeen valmistelua jatkettiin siten, että esitysluonnokseen sisällytettiin tietojenkäsittelyä koskevat säännökset. Uudesta esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot sisäasiainministeriön kansainvälisten asioiden yksiköltä ja rajavartio-osastolta, oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, puolustusministeriöltä, tietosuojavaltuutetulta ja keskusrikospoliisilta. Lausunnoissa esille tuodut näkökohdat on huomioitu esityksen jatkovalmistelussa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki Europolia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälässä säädettäisiin, että lailla toteutettaisiin Euroopan poliisiviraston (Europol) perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen määräysten edellyttämät täytäntöönpanotoimet.

2 §. *Määritelmät.* Pykälä sisältäisi määritelmät Europolista, toimivaltaisista Europolviranomaisista ja Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmistä.

Pykälän ensimmäiseen kohtaan otettaisiin selkeyden vuoksi maininta siitä, että Europol-päätöksellä perustettua Euroopan poliisivirastoa kutsutaan tässä laissa Europoliksi. Määritelmä muuttuu voimassa olevan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) lain 29 §:n 2 kohdan tarkoittamasta Euroopan poliisiviraston määritelmästä siten, että Europol-yleissopimuksen sijasta viitataan Europol-päätökseen ja Euroopan poliisiviraston sijasta käytetään Europolin nimeä.

Pykälän toisessa kohdassa määriteltäisiin toimivaltaiset Europol-viranomaiset. Voimassa olevan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 29 §:n 3 kohdan mukaan toimivaltaisilla Europolviranomaisilla tarkoitetaan poliisia, puolustusvoimien pääesikunnan tutkintaosastoa, rajavartiolaitosta sekä tullilaitosta. Puolustusvoimien pääesikunnan tutkintaosasto ei kuitenkaan tutki Europol-päätöksessä tarkoitettua rikollisuutta, joten toimivaltaiset Europol-viranomaiset tulee määritellä uudelleen. Niitä ovat poliisi, tullilaitos ja rajavartiolaitos.

Pykälän ehdotetaan otettavan määritelmä Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmistä. Säännöksen mukaan Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmillä tarkoitettaisiin Europol-päätöksen 10 ja 11 artiklassa tarkoitettuja tietojärjestelmiä sekä 14 artiklassa tarkoitettuja analyysitietokantoja. Voimassa olevan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun

lain (761/2003) lain 29 §:n 4 kohdassa määritellään ainoastaan Europol-yleissopimuksen 7 artiklan mukainen Europolin tietojärjestelmä. Samoin voimassaolevan lain muissa pykälissä viitataan Europolin käsittelemien tietojen osalta yksinomaan mainittuun tietojärjestelmään. Määritelmän täsmennys on tarpeen, sillä sääntely ei anna riittävää kuvaa todellisesta tilanteesta. Europol-päätöksen mukaan Europol voi käsitellä tietoja myös päätöksen 14 artiklan mukaisissa analyysitietokannoissa, ja tietoja voidaan luovuttaa Suomesta myös näihin tietokantoihin tallettavaksi. Lisäksi määritelmässä viitattaisiin Europol-päätöksen 10 artiklaan, jonka mukaan Europol voi jatkossa perustaa myös muita henkilötietojen käsittelyjärjestelmiä.

3 §. *Kansallinen yksikkö.* Europol-päätöksen 8 artiklan mukaan kukin jäsenvaltio perustaa tai nimeää kansallisen yksikön, joka vastaa tässä artiklassa säädettyjen tehtävien toteuttamisesta.

Pykälässä nimettäisiin keskusrikopoliisi toimimaan Europolin kansallisena yksikkönä ja määrättäisiin vastaamaan Europol-päätöksessä kansalliselle yksikölle asetettujen velvoitteiden toteuttamisesta. Säännös vastaisi asiallisesti sisällöltään voimassa olevaa asetustasoista sääntelyä. Keskusrikopoliisi toimii tällä hetkellä Europolin kansallisena yksikkönä Europol-yleissopimuksen voimaansaattamisasetuksen (SopS 79/1998) mukaisesti. Kyseessä on viranomaisen nimeäminen tehtävään eikä säännöksellä luoda viranomaiselle toimivaltaa. Tällä perusteella asiasta voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella. Säännöksen yhteydessä määrätään kuitenkin samalla eräistä Europol-päätöksen velvoitteiden täytäntöönpanosta, mikä edellyttää laissa tapahtuvaa sääntelyä. Tällä perusteella on tarkoituksenmukaisinta ja selkeintä säätää asiasta lain tasoisella normilla.

Pykälän toisessa momentissa määrättäisiin Europol-päätöksen 7 artiklassa tarkoitettujen eräiden velvoitteiden toteuttamisesta. Artiklassa tarkoitettut rikostutkinnan aloittamista, suorittamista tai yhteensovittamista koskeviin Europolin pyyntöihin annettavat vastaukset on välitettävä Europolin kansallisen

yksikön kautta noudattaen mitä esitutkintalaissa ja muualla laissa on säädetty. Säännös edellyttää esitutkintaan liittyvien ratkaisujen tekemistä ja toimivaltaisten Europolviranomaisten välisen kansallisen toiminnan yhteensovittamisen järjestämistä. Velvoite soveltuu luontevasti Europolin kansalliselle yksikölle, jonka tulee huolehtia, että artiklan tarkoittaman pyynnön johdosta tehdään kansallisesti asianmukaiset ratkaisut, ryhdytään tarvittaviin tutkintatoimenpiteisiin ja luovutetaan kansallista lainsäädäntöä noudattaen tiedot ratkaisusta Europolille.

4 §. Kansallinen valvontaviranomainen. Europol-päätöksen 33 artiklan mukaan kukin jäsenvaltio nimeää kansallisen valvontaviranomaisen, jonka tehtävänä on valvoa riippumattomana ja kansallista lainsäädäntöä noudattaen, että jäsenvaltion suorittama henkilötietojen järjestelmään tallentaminen, käyttäminen sekä mikä hyvänsä toimittaminen Europolille on luvallista, ja tutkia, loukkaako tällainen tallentaminen, käyttäminen tai välittäminen rekisteröidyn oikeuksia. Pykälässä säädettäisiin, että Europol-päätöksen 33 artiklassa tarkoitettu kansallinen valvontaviranomainen olisi Suomessa tietosuojavaltuutettu, jonka tehtävänä on muutoinkin valvoa tietojenkäsittelyn oikeellisuutta, tietosuojaa ja sen noudattamista poliisitoimessa. Säännös vastaisi asiallisesti sisällöltään voimassa olevaa asetustasoista sääntelyä. Kysessä on viranomaisen nimeäminen tehtävään ja asiasta voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella. Selvyyden ja selkeyden vuoksi kansallisen valvontaviranomaisen nimeäminen esitetään tehtäväksi lailla, koska sääntely Europol-päätöksen täytäntöönpanon muiltakin osin tapahtuu lain tasoisella normilla.

5 §. Toimivaltaisten viranomaisten ja Europolin väliset yhteydet. Pykälässä määrättäisiin Europol-päätöksen 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista suorista yhteyksistä toimivaltaisten viranomaisten ja Europolin välillä. Artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat sallia suorat yhteydet nimettyjen toimivaltaisten viranomaisten ja Europolin välillä jäsenvaltion määrittelemien ehdoin, joihin kuuluu kansallisen yksikön edeltä käsin tapahtuva osallistuminen. Asiasta säädettäisiin suoraan annettavalla lailla ja sen mukaan toimivaltaisille vi-

ranomaisille sallittaisiin suorat yhteydet Europoliin. Se pitäisi sisällään Europol-päätöksen 13 artiklan 6 kohdan mukaisen oikeuden tehdä hakuja Europolin tietojärjestelmästä. Mainitun artiklan mukaan tällaisen haun tuloksesta saa käydä ilmi vain se, ovatko haetut tiedot Europolin tietojärjestelmässä. Lisätiedot on hankittava Europolin kansallisen yksikön välityksellä. Säännöksen avulla laajennetaan Europolin tietojärjestelmien kansallista hyödyntämistä ja kyselyyn saadaan vastaus siitä, onko Europolin tietojärjestelmissä kyselyn tekijän kysymää tietoa. Kyselyyn saadun vastauksen ollessa myönteinen varsinainen tieto hankittaisiin Europolin kansallisen yksikön kautta. Menettely edesauttaisi kansallisen yhteensovittamisen säilymistä. Säännökseen otettaisiin lisäksi käyttöehtojen päätöksentekomenettelyä koskeva säännös. Sen mukaan asiasta päättäisi Poliisihallitus Europolin kansallisen yksikön esityksestä.

6 §. Tietojen luovuttaminen Europolille. Pykälässä säädettäisiin kaikkien toimivaltaisten Europolviranomaisten henkilörekisterien tietojen luovuttamisesta Europolille, Europolin kansallisille yksiköille sekä Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmiin tallettavaksi. Voimassaolevan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) lain 38 §:n 1 momentin mukaan tiedot voidaan luovuttaa Euroopan poliisiviraston tietojärjestelmään keskusrikospoliisin välityksellä. Säännöksellä tietojen luovuttaminen tehdään mahdolliseksi annettavan lain 2 §:n 3 kohdassa määriteltyihin kaikkiin Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmiin. Samalla muutetaan viittaus keskusrikospoliisiin viittaukseksi Europolin kansalliseen yksikköön. Tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä säädettäisiin selkeyden vuoksi pykälän 1 momentissa. Tiedot tulisi luovuttaa Europolin kansallisen yksikön välityksellä tai suoraan esitutkintalain ja muun lainsäädännön mukaisessa menettelyssä noudattaen niitä käyttöehtoja, jotka Poliisihallitus tämän lain 5 §:n mukaisesti antaisi. Voimassaolevan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) lain 38 §:n termi koneellinen korvattaisiin termillä tietojoukko. Tietojoukolla tarkoitetaan voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti tiettyyn hakuun liitty-

vää usean yksittäisen tiedon muodostamaa kokonaisuutta. Tietojoukko olisi esimerkiksi tietojärjestelmästä ohjelmallisesti poimittu tietokokonaisuus, jossa haku on tapahtunut automaattisesti ennalta määriteltyjen poiminta-
tahtojen mukaisesti.

Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin Europolin pääsystä Europol-päätöksen 21 artiklan tarkoittamiin kansallisiin tietojärjestelmiin, jotka sisältävät henkilötietoja. Artiklan mukaan jos Europolilla on unionin säädösten taikka kansainvälisten tai kansallisten säädösten nojalla oikeus tehdä tietojenkäsittelyjärjestelmää käyttäen hakuja muista luonteeltaan kansallisista tai kansainvälisistä tietojärjestelmistä, se saa tällä tavoin hakea henkilötietoja, jos tämä on sen tehtävien hoitamiseksi tarpeen. Sovellettavat unionin säädökset taikka kansainväliset tai kansalliset säädökset määräävät, miten Europol suorittaa näiden tietojen hakua ja käyttöä, sikäli kuin ne sisältävät tiukempia tietoihin pääsyä ja niiden käyttöä koskevia sääntöjä kuin ne, jotka tämä päätös sisältää. Momentilla ei luoda Europolille pääsyä artiklassa tarkoitettuihin tietojärjestelmiin, vaan se edellyttää sääntelyä kyseistä tietojärjestelmää koskevassa lainsäädännössä. Annettavalla 2 momentin säännöksellä luotaisiin menettelytapaa koskeva sääntö, jonka mukaan Europolin suorasta pääsystä kansallisiin tietojärjestelmiin tekisi päätöksen Europolin kansallisen yksikön esityksestä rekisterinpitäjä. Artiklan tarkoittamien tietojärjestelmien rekisterinpitäjänä voivat toimia eri hallinnonaloilla useat eri viranomaiset. Tällä perusteella on syytä antaa päätöksentekomenettelyä koskeva säännös, jonka mukaisessa menettelyssä asia voidaan ratkaista. Rekisterinpitäjä tekisi päätöksen sovellettavan kansallisen tai kansainvälisen säädöksen nojalla. Europolin kansallinen yksikkö tekisi esityksen asiasta. Tällä varmistetaan se, että tarveharkinta voidaan varmistaa ja esitykset erilaisten tietoteknisten ratkaisujen luomisesta voidaan arvioida kustannuksia ja hyötyjä punniten.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin selvyden vuoksi viittaussäännös toimivaltaisten viranomaisten henkilötietojen käsittelystä annettuihin lakeihin sekä muuhun lainsäädäntöön. Säännöksen tarkoituksena on korostaa sitä, että kaikkien henkilötietojen käsittelyyn so-

velletaan henkilötietojen käsittelystä annettua lakeja sekä muuta lainsäädäntöä.

7 §. Oikeus saada tietoja Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmästä. Pykälä vastaisi pääosin sisällöltään voimassaolevan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 33 §:ää. Voimassaolevan 33 §:n luettelo toimivaltaisista viranomaisista korvattaisiin viittauksella edellä 2 §:n määriteltyihin toimivaltaisiin Europol-viranomaisiin, viittaus Euroopan poliisiviraston tietojärjestelmään edellä 2 §:n perustelujen yhteydessä mainitun perustein viittauksella kaikkiin tietojenkäsittelyjärjestelmiin ja viittaus keskusrikospoliisiin viittauksella edellä 3 §:n perustelujen yhteydessä määriteltyyn Europolin kansalliseen yksikköön. Lisäksi viittaukset yleis-sopimukseen korvattaisiin viittauksilla Europol-päätökseen. Säännöksen mukaan tiedot on hankittava Europolin kansallisen yksikön kautta, mutta tämä ei kuitenkaan koskisi Europol-päätöksen 13 artiklan 6 kohdan tarkoittamia viitetietoja.

8 §. Tietojen poistaminen Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmästä. Pykälä vastaisi osittain sisällöltään voimassaolevan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 41 §:ää. Mainitun lain 41 §:n 1 momentin ensimmäisessä lauseessa viitataan kansalliseen 30 §:ssä tarkoitettuun Europol-tietojärjestelmään, jota ei ole olemassa. Uusi säännös selvittää poistosääntöjä. Pykälän 1 momentissa viitattaisiin Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmien tietojen poistamisen osalta Europol-päätöksen 12, 13, 20 ja 31 artikloihin. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassaolevaa 41 §:ää tarkemmin siitä, miten tulee toimia, jos toimivaltaisten Europol-viranomaisten tietojärjestelmistä poistetaan Europolille toimitettuja tietoja. Säännöksen mukaan tietojen poistamisesta olisi ilmoitettava viipymättä Europolin kansalliselle yksikölle. Europolin kansallisen yksikön olisi viipymättä poistettava tiedot Europol-päätöksen 11 artiklassa tarkoitettusta tietojärjestelmästä tai, jos tiedot on talletettu muihin Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmiin, viipymättä ilmoitettava tietojen poistamisesta Europolille. Ehdotettu säännös perustuu Europol-päätöksen säännöksiin, joiden mukaan jäsenvaltiot vastaavat tietojen poistamisesta päätöksen 11 artiklan mukaisesta tietojärjes-

telmästä ja Europol muissa tietokannoissa olevien tietojen poistamisesta.

9 §. Tiedonvälityksen kirjaaminen. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös henkilötietojen luovutuksen kirjaamisesta. Säännöksen mukaan Europolin kansallisen yksikön olisi kirjattava tiedonvaihdon lainmukaisuuden varmentamista, omaehtoista valvontaa sekä asianmukaisen tietojen eheyden ja tietoturvallisuuden varmistamiseksi suorittamansa henkilötietojen luovutus ja sen perusteet. Tiedonvälitystä ei tarvitsisi erikseen kirjata siltä osin kuin sitä koskevat tiedot olisivat saatavissa muusta järjestelmästä tai rekisteristä. Käytännössä kirjaamisvelvollisuus koskisi kaikkea sellaista henkilötietojen vaihtoa, jota ei kirjata jonkin muun säännöksen tai kansainvälisen sopimuksen nojalla tai joka ei automaattisesti kirjaudu jonkin kansallisen tai kansainvälisen tietojärjestelmän tai tietokannan lokitiedostoon. Tällainen lokitiedosto on olemassa esimerkiksi Euroopan poliisiviraston tietojärjestelmässä. Tiedonvälityksen kirjaamista koskeva velvoite ulotettaisiin koskemaan kaikkia toimivaltaisia Europolviranomaisia niissä tapauksissa, joissa tietojen luovutus tapahtuisi suoraan Europolille.

Säännös ei määritteli sitä, millä tavoin tiedonvälitys kirjattaisiin. Käytännössä säännöksen tarkoittamat tiedot voisivat olla esimerkiksi useammassa sähköisessä tietokannassa. Olennaista olisi se, että viranomais-toiminnan esimies- ja laillisuusvalvonnassa sekä tietosuojavaltuutetun tarkastustoiminnassa olisi mahdollisuus tarvittaessa tarkastaa tiedonvälityksen lainmukaisuus ja saada selvitys niistä perusteista, joiden nojalla tietoja on luovutettu. Pykälään ei otettaisi säännöstä tiedonvälitystä koskevien merkintöjen poistamisesta, vaan niihin sovellettaisiin muualla laissa säädettyjä säilytysaikoja arkistosäännökset mukaan lukien.

Tietosuojapuittepäätöksen 10 artiklan 1 kohdan mukaan kaikki henkilötietojen siirrot on kirjattava tai dokumentoitava tietojenkäsittelyn lainmukaisuuden varmentamista, omaehtoista valvontaa sekä asianmukaisen tietojen eheyden ja tietoturvallisuuden varmistamista varten. Tämän johdosta annettavan lain 9 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännös, joka täyttäisi tietosuojapuittepäätöksen vaatimuksen henkilötietojen luovutuksen kir-

jaamisesta luovutettaessa henkilötietoja Suomesta Europolille. Säännös varmistaa sen, että henkilötietojen luovuttamisen valvonta ja tarkastaminen ovat mahdollisia.

10 §. Tarkastusoikeuden toteuttaminen Europolin käsittelemiin tietoihin. Pykälä vastaisi sisällöltään pääosin voimassaolevan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 46 §:ää. Pykälässä viitattaisiin Europolyleissopimuksen tarkoittaman yhden tietojärjestelmän sijasta kaikkiin Europol-päätöksen mukaisiin Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmiin. Pykälän rakennetta ja sanamuotoja yksinkertaistettaisiin voimassaolevaan lakiin nähden. Lisäksi sanamuodossa otettaisiin huomioon Europol-päätöksen uudet sanamuodot.

Pykälän 1 momentissa todettaisiin jokaisella olevan oikeus kohtuullisin väliajoin saada tietoja siitä, käsitteleekö Europol häntä koskevia henkilötietoja, sekä saada nämä tiedot itselleen ymmärrettävässä muodossa tai tarkistuttaa ne, kaikissa tapauksissa Europol-päätöksen 30 artiklassa säädetyin edellytyksin.

Europol-päätöksen 30 artiklan mukaan Europolin on neuvoteltava asianomaisten jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa ennen kuin se päättää vastauksestaan tietopyyntöön. Tietojen saamista koskeva päätös riippuu tiiviistä yhteistyöstä Europolin ja niiden jäsenvaltioiden välillä, joita kyseisten tietojen luovuttaminen välittömästi koskee. Jos jäsenvaltio vastustaa ehdotusta Europolin vastaukseksi, sen on aina ilmoitettava vastustamisensa perusteet Europolille.

Tietojen antaminen pyyntöön vastaamiseksi evätään, jos se on tarpeen Europolin tehtävien asianmukaiseksi suorittamiseksi, jäsenvaltioiden turvallisuuden ja yleisen järjestyksen suojelemiseksi tai rikosten ehkäisemiseksi, sekä sen takaamiseksi, ettei kansallisia tutkintatoimia vaaranneta, tai kolmansien osapuolten oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Jos tietojen antaminen evätään edellä mainituilla perusteilla, Europol ilmoittaa asianomaiselle, että se on suorittanut tarkastuksia, ilmaisematta mitään sellaista, mikä voisi paljastaa, käsitteleekö Europol asianomaista koskevia henkilötietoja.

Pyyntö olisi voimassaolevan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain

46 §:n tapaan esitettävä poliisilaitokselle, jonka olisi saatettava asia viipymättä Euroopan poliisiviraston käsiteltäväksi. Säännöksessä täsmennettäisiin, että pyyntö olisi toimitettava Europolin kansallisen yksikön kautta, mikä vastaa nykyisin noudatettavaa käytäntöä. Poliisilaitoksen olisi ilmoitettava pyynnön tehneelle henkilölle, että Europol vastaa hänelle Europolin kansallisen yksikön kautta.

Pykälän 2 momentti vastaisi voimassaolevan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 46 §:n 3 momenttia ja pykälän 3 momentti voimassaolevan mainitun lain 46 §:n 4 momenttia.

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin säännökset rekisteröidyn oikeudesta oikaista tai saada poistettua tietoja Europolin tietojärjestelmistä sekä muutoksenhausta Europolin vastaukseen tarkastus-, oikaisu-, tai poistamispyyntöön. Molempien osalta viitattaisiin Europol-päätöksen 31 ja 32 artiklan säännöksiin.

Pykälän 5 momenttiin yhdistettäisiin voimassaolevan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 46 §:n 2 ja 5 momenttien säännökset. Säännöksessä täsmennettäisiin Europol-päätöksen mukaisesti, että pääsy Euroopan poliisiviraston tietojärjestelmään on mahdollista Europolin kansallisen yksikön tiloissa. Lisäksi momentissa todettaisiin, että tietosuojavaltuutetulla on tehtäviensä suorittamiseksi oikeus päästä Europolin kansallisen yksikön edellä 6 §:n mukaan luovutettuihin tai 9 §:n mukaisesti kirjaamiin tiedonvälitystä koskeviin tietoihin.

Tietosuojapuittepäätöksen 10 artiklan 2 kohdan mukaan henkilötietojen siirtoa koskevat kirjaamistiedot tai asiakirjat toimitetaan tietosuojan valvontaa varten toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle tämän pyynnöstä. Toimivaltainen valvontaviranomainen saa käyttää näitä tietoja ainoastaan tietosuojan valvomiseksi sekä asianmukaisen tietojenkäsittelyn sekä tietojen eheyden ja tietoturvallisuuden varmistamiseksi. Säännöksen tavoite ja tarkoitus toteutetaan antamalla tietosuojavaltuutetulle oikeus päästä Europolin kansallisen yksikön edellä 6 §:n mukaan luovutettuihin ja 9 §:n mukaisesti kirjattuihin tiedonvälitystä koskeviin tietoihin.

11 §. Europolin henkilöstön osallistuminen yhteisiin tutkintaryhmiin. Pykälässä viitattai-

siin Europol-päätöksen 6 ja 54 artikloihin sekä lakiin yhteisistä tutkintaryhmistä (1313/2002). Viimeksi mainitun lain 2 §:n mukaan tutkintaryhmä koostuu sen perustaneiden valtioiden toimivaltaisista viranomaisista. Lisäksi tutkintaryhmään voi kuulua myös muita henkilöitä sen mukaan kuin yhteisen tutkintaryhmän perustamisesta tehdystä sopimuksessa erikseen määrätään. Europolin henkilöstö ei edusta eri valtioiden toimivaltaisia viranomaisia. Sen johdosta on selvyyden vuoksi säänneltävä Europolin henkilöstölle annettavasta Europol-päätöksen mukaisesta oikeudesta osallistua yhteisen tutkintaryhmän toimintaan. Europol-päätöksen 6 artiklan mukaan Europolin henkilöstö voi osallistua tukihenkilöinä yhteisiin tutkintaryhmiin jäsenvaltioiden lainsäädännössä säädettyissä rajoissa, avustaa kaikessa yhteisen tutkintaryhmän toiminnassa ja vaihtaa tietoja kaikkien sen jäsenten kanssa. He eivät kuitenkaan saa osallistua pakkokeinojen käyttämiseen.

Tutkintaryhmään kuuluvilla henkilöillä on oikeus yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain hallituksen esityksen (HE 186/2002 vp) perustelujen mukaisesti olla läsnä tutkintaan liittyvää toimenpidettä suoritettaessa. Esitutkintaviranomaisen luvalla heillä on esitutkintaa toimitettaessa oikeus osallistua asian käsittelyyn ja esittää kuulusteltaville kysymyksiä. Tutkintaryhmään kuuluvaan henkilöön voidaan soveltaa pakkokeinolain 4 luvun 8 §:n ja 5 luvun 4 §:n 1 momentin säännöksiä asiantuntijasta tai muusta henkilöstä. Tutkintaryhmään kuuluva henkilö voi siten olla apuna kotietsinnässä silloin, kun se harkitaan tarpeelliseksi. Hän voi myös tutkinnanjohtajan osoituksen mukaisesti tarkastaa yksityisiä asiakirjoja. Edellä tarkoitetut oikeudet ovat läsnäolo-oikeuteen liittyviä, eikä toimenpiteiden suorittamista varten tarvitse erikseen pyytää lupaa siltä valtiolta, joka on lähettänyt jäsenen tutkintaryhmään. Tulkinnanvaraisena pidettiin sitä, miten pitkälle rikosoikeusapulain 10 §:n säännös kysymysten esittämisoikeudesta mahdollistaa kuulustelemisen. Sen vuoksi yhteisistä tutkintaryhmistä annetussa laissa säädettiin, että tutkinnanjohtaja voi antaa tutkintaryhmään kuuluvalla vieraan valtion virkamiehelle oikeuden kuulustelun suo-

rittamiseen. Kuulustelu suoritetaan aina tutkinnanjohtajan johdon ja valvonnan alaisena.

Europolin edustajien osallistuminen tutkintaryhmään määräytyy yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain perustelujen mukaisesti sen perusteella, onko Europolia koskevassa instrumentissa sen virkamiehille annettu tällaista toimivaltaa. Voimassa olevan lain mukaan kaikilla tutkintaryhmään kuuluvilla henkilöillä on muutoin samat toimivaltuudet, mutta kuulustelun voi suorittaa vain tutkintaryhmän perustaneen vieraan valtion virkamies. Europol-päätös ei mahdollista Europolin virkamiehille oikeutta kuulustelun suorittamiseen, joten heillä ei ole toimivaltaa kuulustelujen suorittamiseen jäsenvaltioissa.

Voimassa oleva yhteisistä tutkintaryhmistä annettu laki mahdollistaa Europol-päätöksen soveltamisesta alkaen Europolin henkilöstön osallistumisen yhteiseen tutkintaryhmään. Toimivaltuudet ovat rajatummat kuin muilla yhteisen tutkintaryhmän jäsenillä. Europolin henkilöstö ei voi suorittaa kuulustelua rikoksen esitutkinnassa. Rikosoikeusapulain 10 § nojalla mainittu henkilö voi kuitenkin olla läsnä kuulustelun suorittamisessa ja tehdä kysymyksiä kuulusteltavalle tutkinnanjohtajan johdon ja valvonnan alaisena. Tutkintaryhmään kuuluva henkilö voi pakkokeinolain 5 luvun 4 §:n 1 momentin mukaisesti olla toimitusmiehen harkinnan mukaan apuna kotietsinnässä ja saman lain 4 luvun 8 §:n nojalla tutkinnanjohtajan osoituksen mukaisesti tutkia suljettuja yksityisiä asiakirjoja. Europolin henkilöstöön kuuluvalla voidaan antaa sama oikeus, sillä kyse ei ole Europol-päätöksen tarkoittamasta pakkokeinojen käyttämisestä.

Europolin henkilöstön mahdollisuudet osallistua yhteisen tutkintaryhmän toimintaan ovat siten rajatummat kuin vieraan valtion toimivaltaisella viranomaisella. Europol-päätöksen 54 artiklassa säädetään Europolin osallistumisesta yhteisiin tutkintaryhmiin johtuvasta korvausvastuusta. Tästä johtuen annettavaan lakiin esitetään otettavaksi säännös, jolla viitataan suoraan Europol-päätöksen 6 artiklan toimivaltasäännökseen ja 54 artiklan korvaussäännökseen. Muilta osin sovelletaan voimassa olevaa yhteisistä tutkintaryhmistä annettua lakia. Siltä osin kuin kysymys on salassapidosta, vaitiolovel-

vollisuudesta tai luovutetun aineiston palauttamisesta tai hävittämisestä, sovelletaan edellä mainitun yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 8 §:n 1 momentin nojalla rikosoikeusapulain 27 §:ää.

12 §. Voimaantulosäännös. Lait ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian mutta kuitenkin samanaikaisesti henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin sekä eräisiin siihen liittyviin lakeihin tehtävien muutosten kanssa.

Voimaantulosäännöksessä Europol-yleissopimuksen ja sen lisäpöytäkirjojen hyväksymistä koskevat lait esitetään kumottaviksi. Europol-päätös korvasi 1 päivästä tammikuuta 2010 alkaen Europol-yleissopimuksen, eikä yleissopimuksella ole enää ollut oikeusvaikutuksia Suomessa tästä ajankohdasta lukien.

Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.2 Tullilaki

Tietojen salassapito ja luovuttaminen

Tullilain 26 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Europol-yleissopimuksen sijasta viitattaisiin Europol-päätökseen.

1.3 Laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa

39 §. Tietojen luovuttaminen Euroopan poliisivirastolle ja muulle ulkomaiselle viranomaiselle. Henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 39 §:n 1 momentin 3 kohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että Europol-yleissopimuksen sijasta viitattaisiin Europol-päätökseen.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu, mutta kuitenkin samanaikaisesti henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin sekä eräisiin siihen liittyviin lakeihin tehtävien muutosten kanssa.

3 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

Europol-yleissopimus perustuu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan 2 kohdan d alakohtaan ja on valtiosääntöoikeudelliselta luonteeltaan valtiosopimus. Valtiosopimuksen irtisanomisesta päättää tasavallan presidentti perustuslain 93 §:n nojalla. Perustuslain 94 §:n mukaan sopimuksen irtisanomiselle vaaditaan kuitenkin eduskunnan suostumus, jos kysymyksessä on sopimus, joka sisältää eduskunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Sopimuksen irtisanominen vaatii eduskunnan suostumusta myös niissä tapauksissa, jolloin sopimuksen hyväksyminen aikaisemman valtiosäännön mukaan ei edellyttänyt eduskunnan suostumusta, mutta joka uuden perustuslain mukaan olisi vaatinut eduskunnan suostumuksen (PeVL 18/2002 vp).

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että valtiosopimuksen kansainvälioikeudellisen voimassaolon lakkauttaminen rinnastuu vaikutuksiltaan sopimuksen irtisanomiseen, vaikka voimassaolon lakkauttamisessa ei olekaan muodollisesti kysymys sopimuksen irtisanomisesta. Tämän vuoksi eduskunnan hyväksyminen on tarpeen myös lainsäädännön alaan kuuluvia tai muita eduskunnan hyväksymistä vaativia määräyksiä sisältävän sopimuksen lakkauttamiseen (PeVL 18/2002 vp ja 32/2006 vp).

Perustuslakivaliokunnan mukaan Europol-yleissopimuksen kumoaminen merkitsisi asiallisesti sopimuksen voimassaolon lakkauttamista. Koska eduskunta on hyväksynyt yleissopimuksen eduskunnan suostumusta vaativilta osin vuonna 1997, eduskunnan hyväksyminen olisi tarpeen myös sopimuksen voimassaolon lakkauttamiseen (PeVL 32/2006 vp).

Europol-yleissopimukseen ei sisälly määräyksiä sen irtisanomisesta tai lakkauttamisesta, joten sitä ei voida irtisanoa yksipuolisesti yhden jäsenvaltion toimesta, ellei osoiteta, että osapuolten tarkoituksena on ollut sallia irtisanomis- tai luopumismahdollisuudesta tai oikeus irtisanomiseen tai luopumiseen johdu valtiosopimuksen luonteesta (Val-

tiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen 56 artikla, SopS 32 ja 33/2004). Neuvoston Europol-päätöksen 62 artiklan mukaan Europol-päätös korvaa sen soveltamispäivästä alkaen Europol-yleissopimuksen sekä Europolin, sen elinten jäsenten sekä apulaisjohtajien ja työntekijöiden oikeuksia ja vapauksia koskevan pöytäkirjan. Kysymyksessä on yleissopimuksen määräysten asiallinen korvaaminen ilman, että yleissopimus kansainvälioikeudellisesti kumottaisiin. Perustuslain näkökulmasta ongelmallista tilannetta, jossa kansainvälioikeudellisen yleissopimuksen muodollinen voimassaolo lakkautettaisiin unionin päätöksen säännöksellä, ei siten pääse syntymään.

Neuvoston Europol-päätös korvasi asiallisesti 1 päivänä tammikuuta 2010 alkaen Europol-yleissopimuksen. Europol-yleissopimuksella ei siten ole ollut oikeusvaikutuksia Suomessa kyseisestä päivämäärästä alkaen. Tämän vuoksi vain Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen sekä siihen liittyvän Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä annettu laki (692/1998) sekä Europol-yleissopimuksen lisäpöytäkirjojen voimaansaattamisesta annetut lait (835/2004 ja 1160/2004) esitetään kumottavaksi, eikä eduskunnan hyväksymistä ole tarpeen pyytää yleissopimuksen lakkauttamiselle.

Valtioneuvosto on toimittanut eduskunnan käsiteltäväksi kaksi E-kirjettä Europolin tulevaisuudesta käytävästä keskustelusta (E 52/2006 vp ja E 95/2006 vp). Lisäksi valtioneuvosto on toimittanut eduskunnalle U-kirjelmän sekä sen jatkokirjelmän (U 80/2006 vp) ehdotuksesta neuvoston päätökseksi Euroopan poliisiviraston (Europol) perustamisesta. Eduskunta ja sen asianomaiset valiokunnat ovat siten olleet tietoisia asiassa noudatettavista menettelyistä ja omalta osaltaan hyväksyneet ne.

Valtioneuvoston käsityksen mukaan kaikki ehdotetut lait voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**Europolia koskevan päätöksen eräiden säännösten täytäntöönpanosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään Euroopan poliisiviraston (*Europol*) perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen (2009/371/YOS), jäljempänä *Europol-päätös*, eräiden säännösten täytäntöönpanosta.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *Europolilla* Europol-päätöksellä perustettua Euroopan poliisivirastoa;
- 2) *toimivaltaisilla Europol-viranomaisilla* poliisia, rajavartiolaitosta sekä tullilaitosta;
- 3) *Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmillä* Europol-päätöksen 10 ja 11 artiklassa tarkoitettuja tietojärjestelmiä sekä 14 artiklassa tarkoitettuja analyysitietokantoja.

3 §

Kansallinen yksikkö

Europol-päätöksen 8 artiklassa tarkoitettu kansallinen yksikkö Suomessa on keskusrikospoliisi.

Europol-päätöksen 7 artiklassa tarkoitettuihin rikostutkinnan aloittamista, suorittamista tai yhteensovittamista koskeviin Europolin pyyntöihin annettavat vastaukset on välitettävä Europolin kansallisen yksikön kautta.

4 §

Kansallinen valvontaviranomainen

Europol-päätöksen 33 artiklassa tarkoitettu kansallinen valvontaviranomainen on Suomessa tietosuojavaltuutettu.

5 §

Toimivaltaisten viranomaisten ja Europolin väliset yhteydet

Toimivaltaisille Europol-viranomaisille sallitaan suorat yhteydet Europolin kanssa Europol-päätöksen 8 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Näillä viranomaisilla on Europol-päätöksen 13 artiklan 6 kohdan mukainen oikeus tehdä hakuja Europolin tietojärjestelmästä. Suorien yhteyksien käyttöehdoista päättää Suomessa Poliisihallitus Europolin kansallisen yksikön esityksestä.

6 §

Tietojen luovuttaminen Europolille

Toimivaltaiset Europol-viranomaiset saavat luovuttaa salassapitosäännösten estämättä henkilörekisteriensä sisältämiä tietoja Europolille ja Europolin kansallisille yksiköille sekä Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmiin tallettavaksi Europolin toimivaltaan kuuluvan rikollisuuden estämiseksi ja selvittämiseksi. Toimivaltaisten Europol-viranomaisten on oma-aloitteisesti luovutettava Europolille

tietoja, joita Europol tarvitsee tehtäviensä toteuttamiseksi. Tiedot on luovutettava Europolin kansallisen yksikön välityksellä tai suoraan noudattaen mitä tämän lain 5 §:n nojalla on päätetty. Europolin kansallinen yksikkö saa välittää tiedot myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona.

Europolin pääsystä Europol-päätöksen 21 artiklassa tarkoitettuihin muiden kansallisten tietojärjestelmien tietoihin päättää Europolin kansallisen yksikön esityksestä rekisterinpitäjä.

Henkilötietojen käsittelystä ja niiden luovuttamisesta säädetään lisäksi henkilötietolaissa (523/1999), henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetussa laissa (761/2003), henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (579/2005), tullilaissa (1466/1994) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999).

7 §

Oikeus saada tietoja Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmistä

Toimivaltaisten Europol-viranomaisten oikeudesta saada tietoja Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmistä säädetään Europol-päätöksen 13—15 artiklassa. Tietojen käytämisestä säädetään Europol-päätöksen 19 artiklassa. Tiedot Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmistä on hankittava Europolin kansallisen yksikön välityksellä, lukuun ottamatta Europol-päätöksen 13 artiklan 6 kohdassa tarkoitettua viitetietoa.

8 §

Tietojen poistaminen Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmistä

Tietojen poistamisesta Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmistä säädetään Europol-päätöksen 12, 13, 20 ja 31 artiklassa.

Jos toimivaltaisten Europol-viranomaisten tietojärjestelmistä poistetaan Europolille luovutettuja henkilötietoja, tietojen poistamisesta on ilmoitettava viipymättä Europolin kansalliselle yksikölle. Europolin kansallisen yksikön on viipymättä poistettava tiedot Europol-päätöksen 11 artiklassa tarkoitetusta tie-

tojärjestelmästä tai, jos tiedot on talletettu muihin Europolin tietojenkäsittelyjärjestelmiin, viipymättä ilmoitettava tietojen poistamisesta Europolille.

9 §

Tiedonvälityksen kirjaaminen

Europolin kansallisen yksikön on kirjattava tietojenkäsittelyn lainmukaisuuden varmentamista, omaehtoista valvontaa sekä asianmukaisen tietojen eheyden ja tietoturvallisuuden varmistamista varten Europolille toimitettujen henkilötietojen luovutus ja sen perusteet. Sama koskee toimivaltaista Europolviranomaista sen luovuttaessa suoraan tietoja Europolille. Luovutusta ei tarvitse erikseen kirjata siltä osin kuin sitä koskevat tiedot ovat saatavissa muusta järjestelmästä tai rekisteristä.

10 §

Europolin käsittelemiä tietoja koskeva tarkastusoikeus

Jokaisella on Europol-päätöksen 30 artiklassa säädetyin edellytyksin oikeus kohtuullisin väliajoin saada tietoja siitä, käsitteleekö Europol häntä koskevia henkilötietoja, sekä saada nämä tiedot itselleen ymmärrettävässä muodossa tai tarkastuttaa ne. Tätä tarkoittava pyyntö on esitettävä poliisilaitokselle, joka saattaa asian viipymättä Europolin käsiteltäväksi Europolin kansallisen yksikön kautta. Poliisilaitoksen on ilmoitettava pyynnön tehneelle, että Europolin vastaus toimitetaan hänelle Europolin kansallisen yksikön kautta.

Jokaisella on lisäksi oikeus pyytää Europolin yhteistä valvontaviranomaista varmistamaan, että häntä koskevien henkilötietojen kerääminen, tallettaminen, käsittely ja käyttö Europolissa tapahtuu lainmukaisesti ja oikein. Tätä tarkoittava pyyntö on esitettävä poliisilaitokselle tai tietosuojavaltuutetulle, joka saattaa asian viipymättä Europolin yhteisen valvontaviranomaisen käsiteltäväksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tarkastuspyyntö ja 2 momentissa tarkoitettu poliisilaitokselle esitettävä varmistuspyyntö on esitettävä henkilökohtaisesti poliisilaitokselle ja

samalla pyynnön esittäjän on todistettava henkilöllisyytensä.

Europol-päätöksen 31 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta oikaista tai saada poistettua tietoja Europolin tietojärjestelmistä. Europol-päätöksen 32 artiklassa säädetään muutoksenhausta Europolin tarkastus-, oikaisu-, tai poistamispyyntöön antamaan vastaukseen.

Jokaisella on oikeus pyytää tietosuojavaltuutettua varmistamaan, että Europolin kansallisen yksikön häntä koskevien tietojen tallentaminen Europolin tietojärjestelmään, muu välittäminen Europolille sekä tietojen käyttö tapahtuu lainmukaisesti ja siten, ettei yksilön oikeuksia loukata. Tätä tarkoitusta varten tietosuojavaltuutetulla on oikeus päästä Europolin kansallisen yksikön tiloissa Europolin tietojärjestelmään sekä Europolin kansallisen yksikön kirjaamiin tiedonvälitystä koskeviin tietoihin.

11 §

Europolin henkilöstön osallistuminen yhteisiin tutkintaryhmiin

Europolin henkilöstön osallistumisesta yhteisiin tutkintaryhmiin ja korvausvastuusta säädetään Europol-päätöksen 6 ja 54 artiklassa sekä yhteisistä tutkintaryhmistä annetussa laissa (1313/2002).

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan seuraavat lait:

1) Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen sekä siihen liittyvän Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 30 päivänä joulukuuta 1997 annettu laki (692/1998);

2) Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen 2 artiklan ja liitteen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan sekä Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen ja Europolin, sen elinten jäsenten sekä Europolin apulaisjohtajien ja työntekijöiden erioikeuksia ja vapauksia koskevan pöytäkirjan muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 3 päivänä syyskuuta 2004 annettu laki (835/2004);

3) Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 21 päivänä joulukuuta 2004 annettu laki (1160/2004).

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**tullilain 26 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tullilain (1466/1994) 26 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa (690/2009),
seuraavasti:

26 §

Valvontatietorekisterin tietoja saa kuitenkin luovuttaa vain poliisille ja rajavartiolaitoksen omaisille rikosten ehkäisyä ja tutkintaa varten. Näitä tietoja samoin kuin 1 momentissa tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa keskusrikospoliisille myös luovutettavaksi edelleen Euroopan poliisiviraston (Europol) perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen

(2009/371/YOS) mukaisesti Euroopan poliisivirastolle ja Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan tallettavaksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

3.

Laki**henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 39 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 39 §:n 1 momentin 3 kohta seuraavasti:

39 §

Tietojen luovuttaminen Euroopan poliisivirastolle ja muulle ulkomaiselle viranomaiselle

poliisiviraston (Europol) perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen (2009/371/YOS) mukaisesti;

Rajavartiolaitos saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa henkilörekisterinsä tietoja:

3) keskusrikospoliisille luovutettavaksi edelleen Euroopan poliisivirastolle Euroopan

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Helsingissä 11 päivänä kesäkuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sisäasiainministeri *Anne Holmlund*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki

tullilain 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tullilain (1466/1994) 26 §:n 2 momentti sellaisena kuin se on laissa (690/2009)
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

26 §

Valvontatietorekisterin tietoja saa kuitenkin luovuttaa vain poliisille ja rajavartiolaitoksen omaisille rikosten ehkäisyä ja tutkintaa varten. Näitä tietoja samoin kuin 1 momentissa tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa keskusrikospoliisille myös luovutettavaksi edelleen Euroopan poliisiviraston perustamisesta *tehdyn yleissopimuksen (SopS 79/1998)* mukaisesti Euroopan poliisivirastolle ja Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan tallettavaksi.

Valvontatietorekisterin tietoja saa kuitenkin luovuttaa vain poliisille ja rajavartiolaitoksen omaisille rikosten ehkäisyä ja tutkintaa varten. Näitä tietoja samoin kuin 1 momentissa tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa keskusrikospoliisille myös luovutettavaksi edelleen Euroopan poliisiviraston (Europol) perustamisesta *tehdyn neuvoston päätöksen (2009/371/YOS)* mukaisesti Euroopan poliisivirastolle ja Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan tallettavaksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 . _____

3.

Laki**henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 39 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 39 §:n 1 momentin 3 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

39 §

39 §

Tietojen luovuttaminen Euroopan poliisivirastolle ja muulle ulkomaiselle viranomaiselle

Tietojen luovuttaminen Euroopan poliisivirastolle ja muulle ulkomaiselle viranomaiselle

Rajavartiolaitos saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa henkilökisterinsä tietoja:

Rajavartiolaitos saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa henkilökisterinsä tietoja:

3) keskusrikospoliisille luovutettavaksi edelleen Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen (SopS 79/1998) mukaisesti Euroopan poliisivirastolle;

3) keskusrikospoliisille luovutettavaksi edelleen Euroopan poliisivirastolle Euroopan poliisiviraston (Europol) perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen (2009/371/YOS) mukaisesti;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .